

KRONIKA ARCHIWUM GŁÓWNEGO AKT DAWNYCH ZA ROK 2017

13 stycznia

Na emeryturę przeszła Maria Sierocka-Pośpiech, zatrudniona w AGAD od 1 X 1979 do 31 VIII 1989 r., a następnie od 1 III 1993 r. W okresie od 1 II 1994 do 31 XII 2016 r. była kierownikiem Oddziału V — Informacji, ewidencji i udostępniania zasobu.

31 stycznia

W cyklu Archiwalne wtorki genealogiczne Rafał Górny przedstawił referat „Jak poszukiwać przodków na Śląsku — charakterystyka źródeł archiwalnych”.

7 lutego

Podczas zebrania naukowego dr Małgorzata Osiecka przedstawiła referat „Szpitale warszawskie w Królestwie Polskim w aktach Komisji Województwa Mazowieckiego”.

8 lutego

W wieku 94 lat zmarł Profesor Andrzej Tomczak, nestor archiwistyki polskiej.

13 lutego

Wykład dr. hab. Tomasza Łojewskiego z Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie na temat „Obrazowanie multispektralne — sposób uwidocznienia nieczytelnych treści dokumentów i inne nowe technologie w badaniu archiwaliów”.

7 marca

Podczas posiedzenia Komisji Metodycznej zatwierdzono aneksy do inwentarzy ksiąg metrykalnych. Opracowano kolejną partię ksiąg, które w 2016 r. zostały przejęte do zasobu AGAD z Urzędu Stanu Cywilnego m.st. Warszawy. Aneksy dołączono do inwentarzy następujących zespołów: nr 299, Księgi metrykalne gmin ewangelicko-augsburskiego i helweckiego wyznania, 1764–1939 (aneks obejmuje jedną księgę z lat 1898–1916; 1 j.a., 0,05 mb.); nr 300, Księgi metrykalne gmin wyznania mojżeszowego z terenów tzw. zabużańskich, 1789–1943 (aneks obejmuje 59 ksiąg z lat 1863–1916; 59 j.a., 2,80 mb.); nr 301, Księgi metrykalne z parafii wyznania rzymskokatolickiego archidiecezji lwowskiej, 1784–1915 (aneks obejmuje 24 księgi z lat 1784–1915; 24 j.a., 0,50 mb.); nr 302,

Księgi metrykalne i akta parafii prawosławnych z terenów Wołynia i Polesia, 1823–1939 (aneks obejmuje jedną księgę z 1915 r. (1 j.a., 0,02 mb.) oraz zespołu nr 436, Księgi metrykalne parafii wyznania rzymskokatolickiego z diecezji łuckiej i wileńskiej, 1799–1915 (aneks obejmuje 5 ksiąg z [1914] 1915 r.; 5 j.a., 0,09 mb.). Wymienione aneksy opracowali: Dorota Lewandowska, Sławomir Postek i Renata Wincenciuk. Ponadto komisja zajmowała się problemami metodycznymi związanymi z opracowaniem zbioru nr 537, Zbiór Lecha Kokocińskiego akt Kościoła greckokatolickiego z archidiecezji lwowskiej i diecezji przemyskiej, z lat 1780–1920 (11 j.a.; 0,20 mb.).

23 marca

W zebraniu sprawozdawczym podsumowującym działalność AGAD w roku 2016 wzięł udział dr Wojciech Woźniak, naczelny dyrektor archiwów państwowych.

28 marca

Podczas zebrania naukowego prof. Janusz Grabowski przedstawił publikację *Katalog dokumentów i listów z Archiwum Państwowego w Gdańsku* (Gdańsk 2016), opracowany przez Sobiesława Szybkowskiego.

Odbyło się kolejne spotkanie z cyklu Archiwalne wtorki genealogiczne, na którym dr Hubert Wajs w referacie „Szkoccy imigranci” przedstawił uwagi na marginesie książki M. K. McLeod, *Pionierzy przemian. Szkoci w Polsce 1800–1918* (Warszawa 2016).

29 marca

W związku z jubileuszem 650-lecia obecności Ormian w Polsce w Pałacu Prezydenckim odbyło się spotkanie prezydenta Andrzeja Dudy z przedstawicielami społeczności ormiańskiej. Uroczystość uświetnił pokaz dokumentu pergaminowego z AGAD (Zb. dok. perg., sygn. 6197) — przywileju króla Kazimierza Wielkiego wydanego we Lwowie 4 II 1367 r. dla biskupa ormiańskiego Grzegorza, zezwalającego mu na sprawowanie jurysdykcji nad Ormianami osiedlającymi się w Polsce.

11 kwietnia

Komisja Metodyczna zatwierdziła inwentarze archiwalne zbioru nr 537, Zbiór Lecha Kokocińskiego akt Kościoła greckokatolickiego z archidiecezji lwowskiej i diecezji przemyskiej, z lat 1780–1920 (11 j.a.; 0,20 mb.) w opracowaniu Moniki Michalskiej oraz — po włączeniu dopływu 2 j.a. przekazanych z Archiwum Państwowego w Warszawie — zespołu nr 252, Trybunał Handlowy z lat 1849–1876 (11 j.a.; 0,06 mb.), w opracowaniu Anny Wardzińskiej.

22 kwietnia

Z okazji 226. rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 maja w Zachodniopomorskim Urzędzie Wojewódzkim w Szczecinie odbył się pokaz specjalny oryginału Ustawy Rządowej — Konstytucji 3 maja, udostępnionego przez Archiwum Główne Akt Dawnych.

25 kwietnia

Na zebraniu naukowym prof. Janusz Grabowski wygłosił referat „Otoczenie i dwór Janusza II, księcia mazowieckiego (1471–1495)”.

26 kwietnia

Rada Wydziału Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego nadała mgr Alicji Nowak stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie historii na podstawie rozprawy doktorskiej „Loteria w Królestwie Polskim (1815–1867)”, napisanej pod kierunkiem prof. Alicji Kuleckiej.

28 kwietnia

Wykład otwarty dr. Michała Kuleckiego na temat Konstytucji 3 maja, jej znaczenia i okoliczności uchwalenia, połączony z pokazem dokumentu.

3 maja

Pokazy specjalne oryginałów Konstytucji 3 maja oraz dokumentów z czasów Sejmu Wielkiego. AGAD odwiedziło ok. 200 osób.

9 maja

Komisja Metodyczna zatwierdziła inwentarz zespołu nr 538, Papiery Magierów, z lat 1780–1807, 1852 (9 j.a.; 0,05 mb.) opracowany przez Jarosława Zawadzkiego. W ramach międzyarchiwalnego scalania zespołów do zasobu AGAD włączono materiały archiwalne (2 j.a.) przekazane z Archiwum Państwowego w Warszawie na polecenie Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych. Jeden poszyt akt z Mińskiej Gubernialnej Komisji Śledczej z 1831 r. (1 j.a.; 0,02 mb.) włączono do zespołu nr 202, Zbiór materiałów Mińskiego Koła Warszawskiego Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości. Inny poszyt (1 j.a.; 0,01 mb.), zawierający korespondencję Komisji Nawigacyjno-Opisowej przy Ministerstwie Komunikacji z lat 1878–1879, włączono do zespołu nr 262, Zarząd Warszawskiego Okręgu Komunikacji.

12 maja

W ramach współpracy pomiędzy instytucjami wyróżnionymi Europejskim Znakiem Dziedzictwa, w Mundaneum w Mons (Belgia) zaprezentowano wystawę poświęconą Konstytucji 3 maja.

20 maja

W ramach XIV Nocy Muzeów w Warszawie zorganizowana została Wiślana Noc Muzeów w Archiwum Głównym Akt Dawnych. Wystawę materiałów archiwalnych dotyczących Wisły obejrzało 1225 osób.

30 maja

Podczas zebrania naukowego Urszula Kacperczyk przedstawiła referat „Archiwalia sejmowe epoki Stanisławowskiej w zasobie oddziału I AGAD”.

8–9 czerwca

W Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu odbyła się konferencja naukowa „Wolni i uwłaszczeni. Chłopi a przemiany społeczne, gospodarcze i polityczne w Europie wschodniej w XIX i na początku XX wieku”, współorganizowana przez Archiwum Główne Akt Dawnych.

9 czerwca

Wizyta przedstawicieli Instytutu Historii Akademii Nauk Republiki Tatarstanu w Kazaniu (Federacja Rosyjska) z dr. Rafailem Khakimovem na czele, podczas której podpisano list intencyjny w sprawie współpracy przy digitalizacji materiałów archiwalnych z zasobu AGAD dotyczących dziejów Tatarów.

10 czerwca

W ramach obchodów Międzynarodowego Dnia Archiwów, AGAD włączyło się w cykl imprez popularyzacyjnych organizowanych w Pałacu Staszica podczas VIII Warszawskiego Pikniku Archiwalnego, prezentując wystawę na temat Konstytucji 3 maja.

12 czerwca

Posiedzenie Komitetu Redakcyjnego czasopisma „Miscellanea Historico-Archivistica”, na którym poinformowano o złożeniu ankiety ewaluacyjnej do oceny czasopism naukowych oraz zatwierdzono zawartość tomu XXIV rocznika.

13 czerwca

Na zebraniu naukowym dr Michał Kulecki wygłosił referat „Sumaryzacja Metryki Koronnej z czasów króla Stefana Batorego”.

Podczas posiedzenia Komisji Metodycznej omawiano problemy metodyczno-archiwalne związane z opracowaniem i inwentaryzacją działu Rękopisy biblioteczne z lat 1592–1936 (300 j.a., 4,50 mb.) z zespołu Archiwum Warszawskie Radziwiłłów.

22–24 czerwca

Archiwum Główne Akt Dawnych wspólnie z Polskim Towarzystwem Heraldycznym oraz Zamkiem Królewskim w Warszawie zorganizowały I Kongres Heraldyki Polskiej. Dwa pierwsze dni obrad prowadzono na Zamku Królewskim, w trzecim dniu kongresu obrady przeniosły się do AGAD, gdzie pokazano także wystawę heraldyczną.

4 lipca

Wizyta w AGAD przedstawicieli polskich i zagranicznych instytucji wyróżnionych Znakiem Dziedzictwa Europejskiego, dla których przygotowano pokazy specjalne Konstytucji 3 maja oraz aktu Unii Lubelskiej.

19 lipca

Wizyta informacyjna dr. Wojciecha Woźniaka, naczelnego dyrektora archiwów państwowych, w sprawie planowanego utworzenia Narodowego Archiwum Rzeczypospolitej.

31 lipca

W wieku 83 lat zmarł Edward Potkowski (1934–2017), emerytowany profesor Uniwersytetu Warszawskiego i Akademii Humanistycznej w Pułtusku, w latach 1981–1986 dyrektor Archiwum Głównego Akt Dawnych, przewodniczący a następnie członek Rady Naukowo-Programowej AGAD, pomysłodawca i pierwszy redaktor czasopisma „Miscellanea Historico-Archivistica”, a od 2015 r.

przewodniczący Rady Naukowej tego periodyku. Został pochowany 9 VIII 2017 r. na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie.

6 września

Nadzwyczajne posiedzenie Rady Naukowo-Programowej AGAD, obradującej w składzie poszerzonym o przedstawicieli warszawskiego środowiska naukowego. Spotkanie poświęcono omówieniu zagadnień związanych z planowanym utworzeniem Narodowego Archiwum Rzeczypospolitej.

12 września

Na zebraniu naukowym Jarosław Zawadzki wygłosił referat na temat „Szlacheccy ludzie pieniądza na Litwie na początku XVII wieku”.

18 września

Komisja Metodyczna zatwierdziła inwentarz działu Rękopisy biblioteczne z lat 1575–1946 (270 j.a., 4,60 mb.) z zespołu Archiwum Warszawskie Radziwiłłów, w opracowaniu Rafała Jankowskiego.

19–20 września

Archiwum Główne Akt Dawnych zaprezentowało wystawę pod tytułem „Ormianie w Polsce — Polscy Ormianie”, przygotowaną w związku z konferencją „Ormianie Polscy. Siedem wieków istnienia”, zorganizowaną przez Komisję Kultury i Środków Przekazu Senatu RP we współpracy z Polską Akademią Umiejętności w Krakowie oraz Ormiańskim Towarzystwem Kulturalnym. Wśród gości odwiedzających wystawę był Edgar Ghazaryan, ambasador Republiki Armenii w Polsce.

23–28 września

Archiwum Główne Akt Dawnych włączyło się w program XXI Festiwalu Nauki w Warszawie. Wspólnie z Instytutem Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego zorganizowano debatę na temat „Tadeusz Kościuszko — najczystszy syn wolności jakiegokolwiek spotkałem...” (w nawiązaniu do słów Tomasza Jeffersona) oraz przeprowadziło lekcje archiwalne w oparciu o wystawę „Tadeusz Kościuszko — człowiek i bohater”. Ekspozycję oryginalnych archiwaliów odwiedziło łącznie 160 widzów.

19 października

W związku z obchodami 700-lecia obecności Ormian na ziemiach polskich w Archiwum Głównym Akt Dawnych przygotowano wystawę „Ormianie w Polsce — Polscy Ormianie”. Wystawę odwiedziła delegacja parlamentarzystów armeńskich pod przewodnictwem Pana Ara Babloyana, Przewodniczącego Zgromadzenia Narodowego Republiki Armenii.

20 października

W sali balowej AGAD odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa z cyklu „Drogi do niepodległości 1914–1918”, część II: „Rada Regencyjna”. Jej organizatorami były AGAD, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie oraz Szkoła Główna Handlowa w Warszawie.

23 października

Narodowy Bank Polski wprowadził do obiegu srebrną monetę kolekcjonerską „Pięć wieków Reformacji w Polsce”. Moneta o nominale 20 zł została wyemitowana w nakładzie 200 tys. sztuk. Jej projektantką jest Anna Wątróbska-Wdowiarska. Na awersie monety, poniżej napisu Rzeczpospolita Polska, godła i nominału, znajdują się elementy zaczerpnięte z aktu Konfederacji Generalnej Warszawskiej (oryginał przechowywany w AGAD), to jest pieczęcie i cytat („pokój między rozróżnionymi w wierze zachować”) wraz z podpisem „Akt Konfederacji Warszawskiej 1573”. Na rewersie umieszczono wizerunek biskupa luterańskiego Juliusza Bursche (1862–1942).

24 października

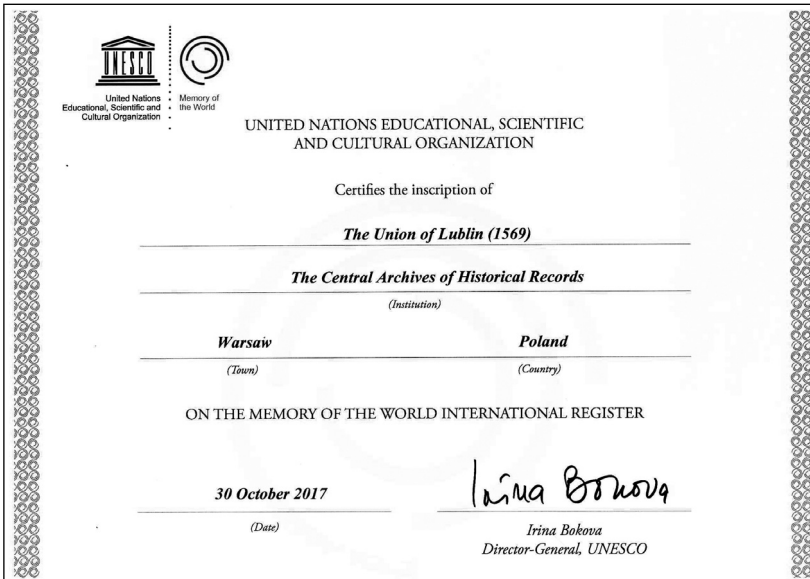
W Państwowym Litewskim Archiwum Historycznym w Wilnie otwarto wystawę „Konstytucja 3 Maja — pierwsza w Europie nowoczesna konstytucja przyjęta w sposób demokratyczny”, przygotowana przez AGAD we współpracy z Państwowym Litewskim Archiwum Historycznym oraz Instytutem Polskim w Wilnie. Wystawę pokazano w związku z uhonorowaniem przez Komisję Europejską w 2015 r. Konstytucji 3 maja Znakiem Dziedzictwa Europejskiego. Termin otwarcia zbiegł się z ważnymi datami historycznymi, Zareczeniem Wzajemnym Obojga Narodów (20 października) i Dniem Konstytucji Republiki Litewskiej (25 października). Prezentacja wystawy na Litwie jest efektem ustaleń Polsko-Litewskiej Grupy Ekspertów do spraw Zachowania Dziedzictwa Kulturowego. W otwarciu wystawy udział wzięli naczelny dyrektor archiwów litewskich Ramojus Kraujelis, zastępca naczelnego dyrektora archiwów państwowych Ryszard Wojtkowski, dyrektor AGAD dr Hubert Wajs oraz przedstawiciele archiwum państwowego z Łotwy. Plansze wystawowe zostały przygotowane w dwóch wersjach językowych, polskiej i litewskiej. Wystawie towarzyszył katalog. Po zakończeniu ekspozycji w Wilnie wystawa była pokazywana w innych miejscowościach Litwy.

Ukazała się edycja źródłowa przygotowana przez prof. Jerzego Gaula, pod tytułem *Józef Piłsudski. Źródła z lat 1914–1918 w Austriackim Archiwum Państwowym w Wiedniu. Quellen von 1914–1918 im Österreichischen Staatsarchiv in Wien*, t. II: *Ogólne Archiwum Administracji Archiwum Domu-, Dworu- i Państwa. Allgemeinen Verwaltungsarchiv und dem Haus-, Hof- und Staatsarchiv*, wydana w koedycji Archiwum Głównego Akt Dawnych, Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, Polskiej Akademii Nauk Stacji Naukowej w Wiedniu oraz Wydawnictwa DiG. Podczas promocji książki, zorganizowanej w AGAD w dniu 15 XI 2017 r., pokazano wystawę „Józef Piłsudski w zasobie Archiwum Głównego Akt Dawnych”. Kolejna promocja książki odbyła się 5 XII 2017 r. w Stacji Naukowej PAN w Wiedniu.

Podczas zebrania naukowego Maciej Próba wygłosił referat na temat „Archiwum Roskie. Dział Militaria”.

25 października

W wieku 85 lat zmarła Maria Brzozowska-Jabłońska, wieloletni pracownik Centralnego Laboratorium Konserwacji Archiwaliów AGAD (1952–1992), a w latach 1975–1988 kierownik CLKA. Pogrzbek odbył się 2 XI 2017 r. na Cmentarzu Bródnowskim w Warszawie.

Certyfikat poświadczający wpisanie Akt Unii Lubelskiej na Światową Listę Programu UNESCO „Pamięć Świata”

26 października

Na posiedzeniu Komisji Metodycznej zatwierdzono inwentarze zespołu nr 539, Papiery Węgierskich, Federowiczów, Grocholskich i Łackich, z lat 1796–1985 (23 j.a., 0,10 mb.) oraz zespołu nr 540, Archiwum Dembińskich z Nienadowy, z lat 1611–1927 (22 j.a., 0,10 mb.). Obydwa inwentarze opracował Jarosław Zawadzki. Ponadto omawiano problemy metodyczne związane z opracowaniem i przynależnością zespołową ksiąg metrykalnych i akt parafialnych oraz problemy związane z nazewnictwem nowo utworzonych zespołów i zbiorów archiwalnych, włączonych do zasobu AGAD dzięki darowiznom i zakupom od osób prywatnych.

28 października

Archiwum Główne Akt Dawnych włączyło się w cykl uroczystości związanych z centralnymi obchodami jubileuszu 500-lecia Reformacji, zorganizowanych przez Kościół Ewangelicko-Augsburski w Polsce. Jubileusz ten swym patronatem honorowym objął Prezydent RP Andrzej Duda. W AGAD odbył się pokaz specjalny aktu Konfederacji Generalnej Warszawskiej uchwalonej 28 stycznia 1573 r. Pokazom towarzyszyły prelekcje eksperckie informujące o kontekście wydania aktu, jego treści i wiszących przy nim 209 pieczęciach.

30 października

Na Światową Listę Programu UNESCO „Pamięć Świata” wpisano Akt Unii Lubelskiej. Wniosek o wpis złożyły wspólnie Polska, Litwa, Ukraina, Białoruś i Łotwa. W wyniku zawartej 1 VII 1569 r. w Lublinie unii polsko-litewskiej powstała Rzeczpospolita, wspólne państwo złączone unią realną, stworzone z połączenia Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego. Unia Lubelska

to już piąty obiekt z zasobu AGAD wpisany na Światową Listę Programu UNESCO „Pamięć Świata”. Wcześniej znalazły się na niej akt Konfederacji Generalnej Warszawskiej z 1573 r., archiwum Komisji Edukacji Narodowej, Archiwum Radziwiłłów oraz dokumenty sułtańskie traktatów polsko-tureckich.

31 października

Ukazała się książka *Rola Kościoła w dziejach Polski. Kościoły w Rzeczypospolitej*, pod redakcją Jacka Krochmala. Podczas promocji książki, która odbyła się 15 XI 2017 r., pokazano wystawę „500 lat Reformacji”.

W Archiwum Głównym Akt Dawnych wdrożony został Zintegrowany System Informacji Archiwalnej (ZoSIA).

17 listopada

W sali balowej AGAD odbyła się IX konferencja naukowa z cyklu „Polonika w zbiorach państw nadbałtyckich”, na temat: Archiwalne polonika w Petersburgu. Konferencji towarzyszyła wystawa „Petersburg w zasobie Archiwum Głównego Akt Dawnych”.

20 listopada

Ukazała się książka autorstwa Stanisława Jaśkowskiego, Dariusza Kołodziejczyka i Piruzy Mnatsakanyan, *Stosunki dawnej Rzeczypospolitej z Persją Safawidów i katolikosem w Eczmiadynie w świetle dokumentów archiwalnych*. Jest to edycja źródłowa 18 dokumentów z lat 1608–1712 wraz z ich transkrypcją oraz tłumaczeniem. W wydaniu krytycznym opublikowano korespondencje dyplomatyczną władców Persji i Rzeczypospolitej oraz najwyższych dostojników obydwu państw, a ponadto korespondencję katolikosów ormiańskich z królami polskimi. W promocji książki, zorganizowanej w AGAD w dniu 19 XII 2017 r., wzięli udział Pan Edgar Ghazaryan, ambasador Republiki Armenii w Polsce oraz S. Mostafa Hosseinipour, radca ambasady Islamskiej Republiki Iranu. Podczas promocji pokazana została wystawa dokumentów perskich oraz listów katolikosów ormiańskich z zasobu AGAD.

29 listopada

Opublikowany został tom XXIV czasopisma „Miscellanea Historico-Archivistica”.

30 listopada–1 grudnia

Centralne Laboratorium Konserwacji Archiwaliów AGAD zorganizowało roczny zjazd pracowników konserwacji z archiwów państwowych.

12 grudnia

Posiedzenie Rady Naukowo-Programowej AGAD poświęcone omówieniu inicjatyw naukowych, wydawniczych i popularyzatorskich zrealizowanych w Archiwum Głównym w roku 2017 oraz przedstawieniu planu wydarzeń naukowo-wydawniczych i popularyzatorskich na rok 2018.

18 grudnia

Posiedzenie Komitetu Redakcyjnego czasopisma „Miscellanea Historico-Archivistica”, na którym omawiano tekę redakcyjną tomu XXV czasopisma.

27 grudnia

Ukazała się książka *Dziedzictwo książąt mazowieckich. Stan badań i postulaty badawcze. Materiały sesji naukowej zorganizowanej przez Zamek Królewski w Warszawie — Muzeum i Archiwum Główne Akt Dawnych, 27–28 października 2016 r.*, pod redakcją Janusza Grabowskiego, Rafała Mrocza i Przemysława Mrozowskiego.

29 grudnia

Ukazały się publikacje: *Konstytucja 3 maja (1791). Pierwsza w Europie nowoczesna konstytucja przyjęta w sposób demokratyczny*, autorstwa Michała Kuleckiego, Magdaleny Morawskiej i Huberta Wajsa, tłumaczenie angielskie tej broszury (*The Constitution of May 3 (1791). The First Modern Constitution in Europe Adopted Democratically*) oraz *Unia Lubelska 1 lipca 1569*, autorstwa Huberta Wajsa.

31 grudnia

W zasobie AGAD było 468 zespołów i zbiorów archiwalnych liczących łącznie 314 736 j.a., mierzących 6538,88 mb. Księgozbiór biblioteki AGAD liczył 26 491 tytułów wydawnictw zwartych i ciągłych (32 702 woluminy), w tym 495 starodruków oraz 160 tytułów czasopism polskich i 80 tytułów czasopism zagranicznych.

Jacek Krochmal
(Archiwum Główne Akt Dawnych, Warszawa)